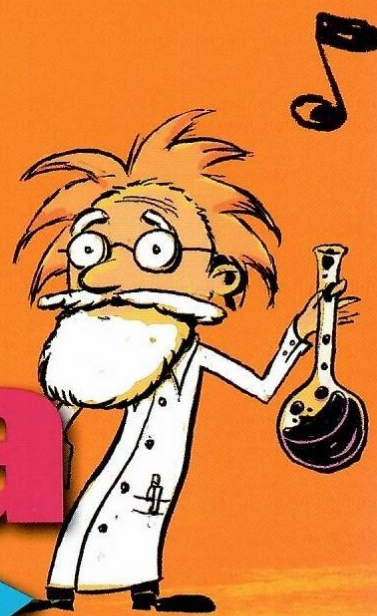

... Lärobok i musikens teori, tonträffning och notskrivning ...

Do ktor Toni ka

Pasi Heikkilä
Veli-Matti Halkosalmi

Svensk översättning Kaj Ahlsved
Finlands svenska sång- och musikförbund

Doktor Tonika

.. Från nybörjare till proffs!

- En lärobok i musikteori, tonträffning och notskrivning samt ett uppslagsverk i miniformat
- Uppfyller kursfordringarna för grundkurser i Musikhuset i Jakobstad och Pop & Jazz Konservatoriet
- Lämpar sig även för muskläroinrättningar med klassisk inriktning
- För självstudier
- Innehåller en CD-skiva där musiker i branschen spelar musikexempel i anknytning till de ämnen som behandlas (sammanlagt över 40 stilarter, bl.a. klassiskt, pop, rock, jazz, latin, funk, etno, metal)
- Gör studierna angenäma med gradvis svårare uppgifter!

Pasi Heikkilä och Veli-Matti Halkosalmi är meriterade musiker, kompositörer, arrangörer, samt lärare vid Pop & Jazz konservatoriet. De hoppas att du trivs tillsammans med branschens mest heltäckande opus!

Omslagsbild:
Joel Melasniemi

Omslag:
Elisa Heimo
Piia Ouri
Mona-Rita Sanmark

Finlands svenska sång-
och musikförbund
FSSMF-002
ISBN 978-951-97926-6-8
www.fssmf.fi

Originalalets titel Tohtori Toonika, säveltapailun ja nuottikirjoituksen oppikirja

Författare Pasi Heikkilä, Veli-Matti Halkosalmi

Förläggare Kustannusosakeyhtiö OTAVA

Fjärde upplagan

© Finlands svenska sång- och musikförbund

Översättning till svenska Kaj Ahlsved

Ombrytning Linus Lindholm

Notskrift och övningar Pasi Heikkilä

Grafisk planering Mona-Rita Sanmark

Illustrationer Joel Melasniemi

Referensgrupp Anders Hedelin, Kjell Lolax, Rolf Nordman, Mikael Svarvar, Marcus Söderström

Partiellt kopieringsförbud

Att kopiera detta verk är förbjudet enligt lagen om upphovsrätt (404/61 jämte ändringar) förutom partiell kopiering för undervisningsändamål som närmare fastställs i avtalet mellan finska staten och Kopiosto r.f.

© Finlands svenska sång- och musikförbund

ISBN 978-951-97926-6-8

Tryckeri: Waasa Graphics Oy, Vasa

Vasa 2008

CD produktion

Inspelning Antti Saukko/Arabian studiot

Mixning och mastering Antti Saukko/Editroom Oy

MUSIKER:

Saxofon och flöjt Heikki Pohto

Trumpet och flygelhorn Jukka Tiirikainen

Gitarr och mandolin Peter Lerche

Piano och keyboard Rob Dominis

Dragspel Jenni Rahunen

Bas Hannu Rantanen

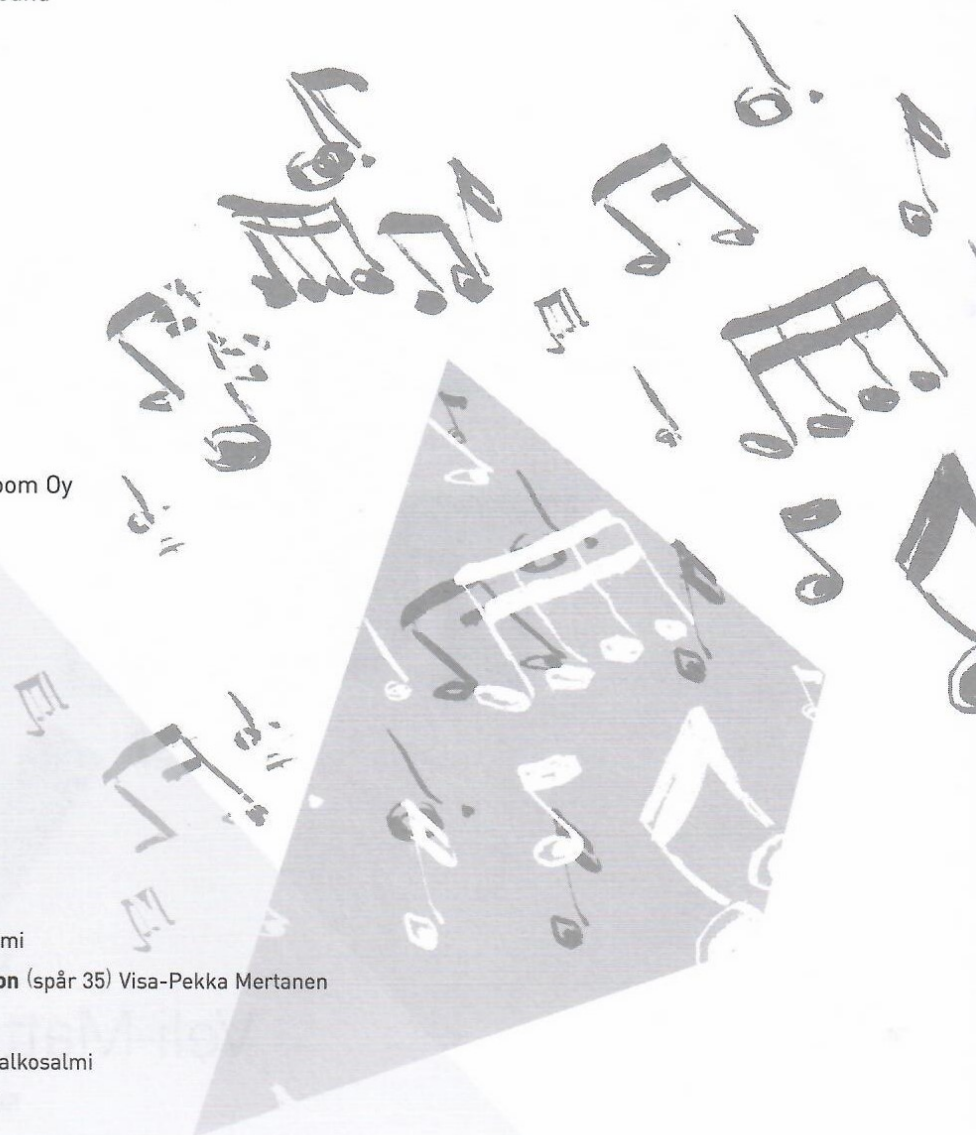
Trummor och slagverk Sami Kuoppamäki

Gitarr (spår 10,24 och 27) Veli-Matti Halkosalmi

Programmering, arrangemang och produktion (spår 35) Visa-Pekka Mertanen

Tonsättningar och arrangemang Veli-Matti Halkosalmi

Konstnärlig producent Veli-Matti Halkosalmi

Innehåll

Tack

TACK för besväret alla ni som medverkat i framställningen av boken och CD:n!

Olli(!), Mona, Pia, Joel, Marja, Antti, Heikki, Jukka, Peter, Rob, Jenni, Hannu, Sami, Visa, Pessi, Neff och Kajtsu.

TACK till våra familjer för det stöd vi fått och för ett till ytterlighet utdraget tålamod!

Maija, Olli, Lea, Heli, Leo, Ella, Ville och förstås Rekku.

TACK till alla våra lärare, kolleger och vänner som bidragit med sitt stöd vid utgivningen av boken!

Finlands svenska sång- och musikförbund vill framföra sitt tack till alla de personer som på olika sätt bidragit med sitt stöd och kunnande vid utgivningen av den svenskspråkiga utgåvan av boken.

Ett särskilt tack riktar vi till översättaren och projektets allttiallo Kaj Ahlsved och till referensgruppens medlemmar som frikostigt lagt ner stor möda på att granska innehållet i boken.

Ett stort tack också till Svenska kulturfonden som stött projektet ekonomiskt.

Rytm

Puls ... **8**

Takt ... **9**

Noter ... **10**

Punkt ... **10**

4/4-taktart ... **11**

1/4-indelningar ... **12**

Bindebåge ... **14**

Paus ... **16**

1/8-not ... **18**

2/4-taktart ... **19**

1/8-indelningar ... **20**

Bundna 1/8-indelningar ... **22**

1/8-paus ... **24**

Rättskrivning (del 1) ... **26**

Mellanrum ... **28**

3/4-taktart ... **30**

Swing (del 1) ... **32**

1/16-not ... **34**

Upptakt ... **35**

1/16-indelningar ... **36**

bundna 1/16-indelningar ... **38**

1/16-paus ... **40**

Rättskrivning (del 2) ... **42**

3/8-taktart ... **44**

6/8-taktart ... **46**

2/2-taktart (alla breve) ... **48**

Rättskrivning (del 3) ... **50**

Swing (del 2) ... **52**

Duol ... **54**

Triol ... **56**

9/8-taktart ... **58**

12/8-taktart ... **60**
3/2-taktart ... **62**
Swing (del 3) ... **64**
Jazz-vals ... **66**
1/32-not ... **68**
Swing (del 4) ... **70**
Sammandrag av taktarter ... **72**
Olika skrivsätt ... **74**
Övriga punkterade notvärden ... **74**
Övriga avvikande underindelningar ... **75**
Rättskrivning (del 4) ... **76**
Artikulation ... **77**
Delar ... **78**
Form ... **79**
Reprismarkeringar ... **80**
Exempelnoter ... **82**
Exempel ... **83**
Upprepningsbeteckningar ... **84**
Tempobeteckningar ... **86**
Beteckningar för dynamik ... **87**

Durskalor ... **101**
Korstonarter ... **102**
B-tonarter ... **102**
Kvintcirkeln (del 1) ... **103**
Rättskrivning (del 5) ... **106**
Att identifiera molltonarter ... **108**
Kromatisk skala ... **112**
Durtonartens ledton ... **112**
Molltonartens ledton ... **114**
Naturlig moll ... **114**
Harmonisk moll ... **114**
Kvintcirkeln (del 2) ... **118**
Förtecknens placering ... **119**
Oktavatecken ("Oktaveringstecken") ... **122**
Dubbelkors/Dubbel-b ... **123**
Förtecknens placering i moll ... **124**
Melodisk moll ... **125**
Förberedelser inför tonträffningsuppgifterna ... **127**
Pentatoniska skalor ... **130**
Blues-skalan ... **134**
Dubbelt oktavatecken ... **136**
Oktavernas namn (del 2) ... **137**
Kvintcirkeln (del 3) ... **138**
Modi (Kyrkotonarter) ... **139**
C-lydisk ... **140**
C-mixolydisk ... **140**
C-dorisk ... **142**
C-frygisk ... **142**
C-lokrisk ... **144**
Övriga klaver ... **145**
Legatobåge ... **146**
Ornament (utsmyckningstoner) ... **147**
Glidningar ... **147**

Melodi

Notsystem ... **88**
Klav ... **89**
Noternas namn och C-durskalan ... **89**
F-klav ... **92**
Oktavernas namn (del 1) ... **93**
Förtecken ... **96**
Höjda och sänkta toners namn ... **97**
C-mollskalan ... **98**
Tonart ... **98**
Transponering ... **100**

Harmoni

Intervall ... **148**
Intervallens svenska namn ... **148**
Powerackord (Kvintackord) ... **149**

C-durtreklngen ...	150
Arpeggio ...	151
C-durs femte steg ...	152
Ackordrytm ...	152
Basen ...	154
Att skriva basen med grundtoner ...	155
C-molltreklang ...	156
C-molls V steg ...	158
C-durs IV steg ...	160
Huvudfunktionerna ...	160
Stämföring (del 1) ...	162
C-molls IV steg ...	164
C-molls dominant ...	166
Huvudfunktionerna i olika durtonarter ...	168
Huvudfunktionerna i olika molltonarter ...	170
VI steget i dur ...	172
II steget i dur ...	174
III steget i dur ...	176
III steget i moll ...	178
VI steget i moll ...	180
VII steget i moll ...	182
Att alterera tersen ...	184
Tersernas art ...	184
VII steget i dur ...	186
Förminskad kvint ...	187
II steget i moll ...	188
Huvud- och parallellfunktioner ...	189
Överstigande treklang ...	190
Treklangstyper ...	191
Ackordomvändningar ...	192
Basen och ackordomvändningar ...	194
Att identifiera omvändningar ...	195
Kvartförhållning ...	196
Kvarternas art ...	197
Altererad grundton ...	198

Sammandrag av stegbeteckningarna (treklanger) ...	200
Att låna ackord ...	201
Dominantseptimackord ...	202
Stämföring (del 2) ...	204
Blues-harmoni ...	206
Mollseptimackord ...	208
Mollblues ...	210
Dominantseptimackordets ofullständiga form ...	212
Halvförminskat septimackord ...	212
Ackord med stor septim (Maj7-ackord) ...	214
Sexackord ...	216
Durtonartens steg som fyrklanger ...	218
Fyrklanger i naturlig moll ...	219
Dominantseptimackord i moll ...	221
Förminskat septimackord (del 1) ...	222
Moll maj7 -ackord ...	224
Mollsexackord ...	226
Sammandrag av stegbeteckningar (fyrklanger) ...	228
De vanligaste ackordkombinationerna i moll ...	229
Mellandominant ...	230
Stämföring (del 3) ...	232
Dominantnonackord ...	234
Förminskat septimackord (del 2) ...	236
Spritt läge ...	238
Rättskrivning (del 6) ...	240
Intervall mindre än en oktav ...	242
Intervall större än en oktav ...	243
Ackordbeteckningar ...	244
Allmänt om att skriva ackordbeteckningar ...	245
Gitarrgreptabell ...	246

Ordlista ...	248
---------------------	------------

Förord

- **Doktor Tonika** är en grundkurs i musik, avsedd för elever från ca 15-års ålder som självstudie och för den yngre eleven (från ca 10-år) med lärarhandledning.
- I boken behandlas sådana ämnen och delmoment inom musiken som varje instrumentalist och solist bör känna till, oavsett om det egna intresset ligger inom den klassiska musiken eller inom rytmmusiken.
- Varje moment som behandlas i boken följs av ett exempel på den CD-skiva som följer med boken.
- Bokens harmoniska avsnitt framskrider främst enligt ackordbeteckningar.
- Läraren kan själv avgränsa innehållet i kursen oberoende av om musikleäroinrättningen använder de traditionella beteckningarna 1/3, 2/3 och 3/3 eller de nyare nivåerna 1-10.
- Förklaringarna har delvis förenklats och generaliserats på basis av vedertagen praxis från olika håll i världen.
- Den engelskspråkiga terminologi som används i boken härstammar främst från amerikansk engelska.
- Eftersom kursfodringarna på senare tid har förnyats rekommenderar vi eleven att börja från början av boken oberoende av tidigare (t.ex. klassisk 2/3-teori) studieprestationer i musikteori.

Vi önskar dig en utomordentligt trevlig resa in i musikens underbara värld!

Pasi Heikkilä & Veli-Matti Halkosalmi

Delområden

- Boken är indelad i tre musikaliska delområden:

rytm sidorna 8–87

melodi sidorna 88–147

harmoni sidorna 148–247

- Tanken är att du avancerar parallellt inom alla delområden
- Även i gruppundervisning kan du gå vidare i din egen takt:

  1. Börja med avsnittet om rytm och studera t.ex. 10 sidor
  2. Då rytmsens grunder är under kontroll kan du börja med melodisidorna
  3. Då även melodins grunder är instuderade kan du börja med harmonisidorna.

- OBS! Om rytmerna som förekommer i melodidelen känns svåra kan du börja med att i lugn och ro läsa in rytmisidorna först.

Skrivuppgifter

- Alla uppgifter som berör t.ex. musikens teori eller notskrivning är utmärkta med symbolen ovan.
- Det blir mycket lättare att göra tonträfningsuppgifterna om du gör skrivuppgiften först.